

”Då blir vi alla nordbor...”

Rapport från konferensen
Hur mår du Norden? Miten voit Pohjola?
Åbo 27-28.1.2016.

Kick-off konferensen för det finländska ordförandeskapets treåriga prioriteringsprojekt ”Ett öppet och innovativt Norden med välmående människor 2020 - Lika möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete.”

norden

Nordiska ministerrådet
Finlands ordförandeskap 2016

www.norden2016.fi

Innehåll:

Tillsammans på väg mot den nordiska välfärdsmodellen 2.0, 3.0, 4.0, ...	3
Ett gott samarbete ökar våra möjligheter att påverka.....	5
De ungas vision: Ett gränslöst Norden 2020.....	6
Jämställdhet är social dynamit.....	8
”Att bli speglad är en mänsklig rättighet”	10
Kan vi se på välfärden från samma fjäll?	12
Just nu: Social- och hälsovårdsreformen i Finland.....	13
Ny kunskap är en förutsättning för utveckling.....	14
Inkludering eller exkludering i Norden?	15
Norden som en internationell profil	16

#Norden2016

Kendetegn på det nordiske samarbejde er tillid samt bredden i deltagelsen og områder der dækkes. @ninasvane

Tillsammans på väg mot den nordiska välfärdsmodellen 2.0, 3.0, 4.0,...

Lika möjligheter; välfärd, utbildning, kultur och arbete. Dessa fem byggblock har länge ansetts vara en förutsättning för välmående i Norden. I kärnan av bygget finns den nordiska välfärdsmodellen som möjliggör men också möjliggörs av de fem byggstenarna. Välfärdsmodellen står inför nya utmaningar, vilket den alltid har gjort i våra samhällen som ständigt förändras. Den har tidigare anpassats till nya tider och miljöer och är ännu idag anpassningsbar. Men hur ska det göras?

I fokus för det finska ordförandeskapets treåriga prioriteringsprojekt "Ett öppet och innovativt Norden med välmående människor 2020 - Lika möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete" (2016-2018) ligger den nordiska välfärdsmodellen, som sätter en stark prägel på våra nordiska samhällen. Under de kommande tre åren ska projektet begrunda det gångna, analysera samtiden och blicka in i framtiden. Projektet ska samlas ihop innovativa nordiska initiativ inom social- och hälsovård, utbildning, kultur, arbetsliv och jämställdhet.

En bärande tanke inom projektet är att skapa en samarbetsmodell där experter från olika sektorer och länder kan mötas och diskutera aktuella frågor. Detta ska gagna det tvärssektoriella samarbetet inom Norden och främja den nordiska profileringen internationellt.

Den 27-28 januari 2016 arrangerades konferensen "Hur mår du Norden? Miten voit Pohjola?" i Åbo som kick-off för det treåriga projektet. Under konferensen belystes jämställdhet, välfärd, utbildning, kultur, forskning och arbete från olika nordiska synvinklar. 300 personer från hela Norden var på plats, lyssnade och deltog aktivt i diskussionen.

Rapporten du håller i din hand återger en del av de tankar och diskussioner som uppstod under konferensen, men är också en introduktion till projektets mål och teman. Titeln på rapporten, "Då blir vi alla nordbor...", ingår i den hälsning som en grupp ungdomar från Ungdomscafét framförde på konferensen om sina tankar och förhoppningar om det framtida Norden. Framför allt uttryckte ungdomarna en kraftfull vision av Norden som ett område som utvecklas i samspel med omvärlden.

Vi deltar i det treåriga projektet:
social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet,
undervisnings- och kulturministeriet, Institutet för hälsa- och
välfärd THL och Nordiska ministerrådet

Det treåriga projektet "Ett öppet och innovativt Norden med välmående människor 2020 - Lika möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete" ska...

... stärka helhetsbilden av det nordiska välfärdspolitiska samarbetet genom en tvärssektoriell bakgrundsanalys, där vi samlar resultaten av tidigare projekt och utredningar samt ordnar evenemang.

... beskriva och analysera de framtida spetsområdena inom det nordiska samarbetet fram till år 2020.

... utveckla det nordiska samarbetet i mer tvärssektoriell riktning.

... bilda ett "Team Nordic"-samarbetsnätverk för att stärka Nordens ställning på den internationella arenan.

... förbereda vägen för ett nordiskt tvärssektoriellt kunskaps- och kompetenscenter som ska bistå välfärdspolitiken i Norden.

#Norden2016

Åbo stadsdirektör "Jämlik tillgång till kultur är också en del av välmäendet" @UlrikaKrook

”Ett gott samarbete ökar våra möjligheter att påverka”

**ANNE BERNER, FINLANDS
SAMARBETSMINISTER**

Det är 60 år sedan finska delegationen deltog i Nordiska rådets session för första gången. Mycket har blivit bättre under de 60 åren, men samtidigt kan vi också se att vi har nya frågetecken framför oss. Hur ska Norden och den nordiska modellen utvecklas i framtiden? Hur kan vi se till att den fria rörligheten, som är ett av de viktigaste värdena för Norden, kan behållas?

I början av det här året har Finland mottagit ordförandeskapet i det Nord-

iska ministerrådet. Vi vill fokusera på temat vatten, naturen och människan - tre viktiga element som också formar välfärdsstaten och hur vi kommer att må i Norden i framtiden. Vi vill avlägsna gränshinder, främja digitalisering och också se till att vi stärker de nordiska ländernas gemensamma röst i Europa.

”prioriteringsprojektet [...] stärker det nordiska samarbetets internationella synlighet och positionering”

Välfärdsstatens strukturella utmaningar är gemensamma för alla nordiska länder och det finns en internationell efterfrågan på lösningar, som vi med detta treåriga projekt strävar till att hitta.

Ett nordiskt samarbete inom forskning kan ge mervärde för arbetet med välfärdssamhällets utveckling. Till exempel inom hälso- och omsorgssektorn kan ett samarbete inom registerundersökningar, biobanker och forskning inom folkhälsa erbjuda en möjlighet till ännu bättre kvalitet, effektivitet och internationellt intressant forskning.

Ett viktigt mål under Finlands ordförandeskap är dess prioriteringsprojekt, som stärker det nordiska samarbetets internationella synlighet och positionering. Ett gott nordiskt samarbete ute i världen har på ett betydande sätt ökat våra möjligheter att påverka.”

Texten är ett utdrag ur samarbetsminister Anne Berners tal under konferensen Hur mår du Norden? i Åbo 27.1.2016.

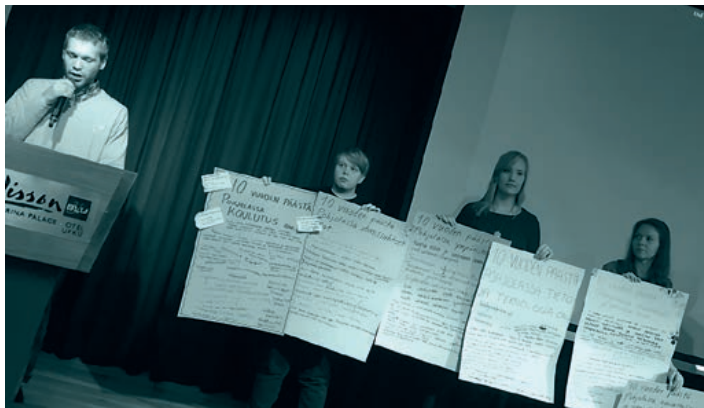

De ungas vision: Ett gränslöst Norden 2020

Hur ser unga i Finland på morgondagens Norden? Erövrar teknologin våra arbetsplatser? Bryr vi oss mer eller mindre om miljön och hur ser utbildningen ut?

Under konferensen i Åbo samlades åttio unga från bland annat Åbo, Loimaa och St Karins för att berätta sin vision för Norden 2020. Ungdomarna fick ge sina synpunkter på det treåriga projektets teman, lyssna på nordisk musik och smaka nordisk mat.

Här är några av de drömmar, förhoppningar och även rädslor som de unga har för Norden 2020. De målar upp ett gränshinderlöst och mångkulturellt Norden, där unga får en större möjlighet att påverka beslutsfattande. "I framtiden blir vi alla nordbor..."

"Att skriva för hand är inte längre viktigt"

"Internet blir en mänsklig rättighet"

"Åldersgränsen för att rösta är 15 år"

"Ju mer teknologi hjälper i arbetslivet,
desto mer tid och energi får man att sätta på relationer"

"Kärnfamiljen försvinner"

"Människor tar mer ansvar för miljön"

"Utbildningen är gratis.Valfriheten ökar och studierna blir mer praktiska"

"Studierna blir mer internationella och det blir lättare att studera utomlands"

"Man träffas mindre ansikte till ansikte, men man har vänner över hela världen"

"Fysiska arbetsuppgifter blir färre och distansarbetet ökar"

"Social-, hälso- och utbildningssektorn anställer fler för att öka kvaliteten och minska tidsbristen bland de anställda"

"Det blir lättare att få jobb"

"Arbetslösheten ökar"

"Allt fler flyttar till städerna och landsbygden töms"

"Det blir lättare att flytta mellan nordiska länder"

"Högre utbildning blir obligatoriskt eftersom det blir svårare att få jobb utan utbildning"

"Medborgarskapet är inte längre viktigt. De som bor i Norden blir "nordbor" och idén om världsmedborgare växer sig starkare"

"Sexuella minoriteter får mänskliga rättigheter"

"I städerna ökar kollektivtrafiken"

"El- och smartbilar blir vanligare"

"Teknologi kommer att vara en möjlighet för en del yrken, men en utmaning för andra"

"Allt fler tjänster flyttas till nätet och självbetjäning blir vanligare"

"Fritiden ökar då teknologi tar över uppgifter. Färdlagad mat blir vanligare"

"Arbetsid och fritid flyter samman"

TEMA: JÄMSTÄLLDHET ”Jämställdhet är social dynamit”

Jämställdhetsarbetet är klart och tydligt en del av det nordiska varumärket, säger **SIGRÍÐUR LILLY BALDURSDÓTTIR**, generaldirektör för isländska Tryggingastofnun (Socialförsäkringen). Men vi ska inte tro att arbetet är slutfört.

Norden uppmärksammas i hela världen för sitt arbete för jämställdhet. Män och kvinnor deltar i nästan lika stor utsträckning i politik, arbetsliv, kultur, utbildning och omsorg och de nordiska länderna

strävar till att stryka det nämnda nästan.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundförutsättning för ett välmående samhälle och har varit ett grundläggande värde i Norden under en lång tid. Det berör inte bara individens rättigheter utan det påverkar hela samhällsstrukturen, säger Sigríður Lilly Baldursdóttir.

I hela Norden ligger kvinnornas sysselsättning högt ovanför det globala medeltalet. De nordiska länderna har under en lång tid varit kända för att ha en relativt hög andel kvinnor inom utbildning och politik i jämförelse med många andra länder.

– Kvinnors politiska deltagande och deras andel i beslutsfattande positioner på hög nivå är inte bara en viktig och synlig form av jämställdhet. Kvinnornas deltagande är viktigt eftersom vi då använder all kunskap som finns i samhället.

Sigríður Lilly Baldursdóttir säger att arbetet för jämställdhet också uppmärksammar ojämlika förhållanden som andra grupper upplever och att ett välmående Norden ger utrymme för alla.

– Med ökad jämställdhet och med genusvetenskapens verktyg har vi öppnat ögonen för andra grupper som har hamnat utanför: Jämställdhetsperspektivet har öppnat ögonen för olika typer av fördomar, säger Sigríður Lilly Baldursdóttir.

”Jämställdhetsarbetet en framgångssaga”

Hög sysselsättning indikerar ett välfungerande samhälle. Den driver ekonomin framåt och skapar tillväxt och bättre livsvillkor: Kvinnornas deltagande i arbetslivet är avgörande för detta.

– Jämställdhetsarbetet är en framgångssaga i Norden jämfört med andra länder, men detta område står inför utmaningar och arbetet är långt ifrån slutfört. Strävan till jämställdhet är inte en ensaksfråga, utan det är en filosofi som måste genomsyra hela samhällsbygget, säger Sigríður Lilly Baldursdóttir och beskriver ett av det treåriga projektets viktigaste element. Sigríður Lilly Baldursdóttir påminner att vi stolt ska dela med oss av vårt välfärdssamhälle.

– Det finns ett internationellt intresse för våra jämställdhetsfrämjande lösningar. Jämställdhet är klart och tydligt en del av det nordiska varumärket. Det är vårt ansvar att övertala världen om att det lönar sig att ge samma möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete, och att utrota utanförskap. På det sättet hjälper vi till att skapa en hållbar värld.

Lika möjligheter betyder inte jämlikhet

MIKAEL BENGTSOON, utvecklingsledare på Kunskapscentrum för jämlik vård i Västra Götalandsregionen i Sverige, breddar bilden och påpekar att lika möjligheter för alla inte betyder jämlikhet, eftersom alla inte börjar med samma förutsättningar. Han efterlyser ett normkritiskt perspektiv inom vården. Det är inte bara kön som ska beaktas i arbetet, utan även ålder, funktionsnedsättning, sexualitet, etnicitet med mera.

– Det behövs en medvetenhet om hur samhällets normer, våra föreställningar och värderingar påverkar möten mellan människor i vården. Vi kategoriserar och bedömer varandra hela tiden, normerna samverkar, skapar och förstärker maktordning, säger Bengtsson och påpekar att de nordiska länderna är blinda för de brister som ännu finns på jämställdhetsfronten.

Jämställdhet inom det treåriga projektet:

Jämställdhet är inte ett separat tema för det finska ordförandeskapets treåriga projekt, utan är ett förhållningssätt som genomsyrar hela projektet.

#Norden2016

Viktigt att ministerrådets ordförandeprogram bygger på varandra. @EvaBiaudet

Islands välfärdsvaktprogram kunde nyttjas i andra krisländer, såsom Grekland, för att ha koll på sociala konsekvenser av politik @EvaBiaudet

TEMA: KULTUR OCH HÄLSA Att bli speglad är en mänsklig rättighet

"Det finns landskap [...] som är oskildrade i litteraturen och därmed i djupare mening saknar självbild. [...] Litteraturens frånvaro är en svårare brist än människorna själva vet om. Först när konstnärliga skildringar föreligger blir ett landskap synligt för urinnevånarna."

- Helmer Grundström

- Att få se sin verklighet speglad innebär att få känna sig sedd, att känna att jag är någon och att någon annan vet hur det är vara jag. Det är en mänsklig rättighet, säger **JOHANNA SALANDER**, konstnärlig ledare på Ögonblicksteatern i Umeå.

Salander beskriver hur viktigt det är att alla får ta del av kultur och får se sig själva representerade på scen. Konst är en perfekt plattform för att bryta normer genom att visa alternativa verkligheter:

–Våra samhällen genomsyras av idéer om vad en normal människa är. Om vi inte ruckar på dem är det väldigt svårt för alla att vara delaktiga. Där har kulturen en viktig uppgift genom att omkullkasta våra föreställningar om vad som är verklighet. Det kan vi göra genom att visa kroppar som vi vanligen inte ser; säger Salander.

I Ögonblicksteaterns projekt Normal tar personer med funktionsnedsättningar plats på scen. Projektet har dels påverkat teaterns utrymnen, arbetssätt och publik. Teaterns utrymnen gjordes tillgängliga för rullstolar och personalen fick ändra sina arbetstider och arbetssätt.

– Det som visades på scen återspeglades också i publiken. Publiken bestod ofta av flera personer med permobiler vilket inte tidigare hade varit teaterns publik, säger Salander.

Konst visar det osynliga

Salander berättar om kraften som kulturen kan ha genom att visa det som inte syns i det offentliga. Som exempel ger hon föreställningen Vahák som handlar om queersamiska livsberättelser. På scenen är normen att vara en minoritet i en minoritet.

– Det tycker jag är kulturens starkaste kraft, att visa andra möjligheter och världar som vi kan inspireras av. Kultur möjliggör utopin. När vi ser den andra verkligheten speglas så kan den börja leva i vårt medvetande och förhoppningsvis får den oss att känna oss bekräftade och levande, säger Salander.

EFVA LILJA, direktör för Dansehallererna i Köpenhamn, är inne på samma linje. Hon säger att alla borde ifrågasätta mera och inte ta något för givet. En av konstens starka sidor är att den ger utrymme för att bryta normer och experimentera med sociala ideologier och traditioner:

Ögonblicksteatern arbetar just nu med föreställningen Sällskapet, som berör temat ensamhet. I föreställningen hörs Ahmud som kom från Syrien till Sverige för fyra år sedan. Han berättar om hur han drivs till ensamhet eftersom han inte får använda sitt modersmål.

"Mitt namn är Ahmud. Och jag tänker om detta, att vi behöver språk för kommunikation. I alla sammanhang gör språket murar mellan mig och andra. Att skämta, diskutera, umgås. Det är inte jag längre. Och jag känner mig mycket ensam här i Sverige där jag inte har ett språk."

– Utdrag ur föreställningen Sällskapet.

– För Ahmud är ögonblicksteatern ett möte med språket igen, inte det svenska språket utan kulturens språk och scenkonstens språk, säger Salander.

Vilken koppling har kulturen till välfärd?

– Det paradoxala är att välfärden kan vara anledning till ensamhet genom att den gjort oss oberoende av varandra. Jag tror att kultur är en gemenskapsbärande kraft bortom kategorier, svarar Salander.

– Forskning visar att länder med stark välfärd också har ett rikt kulturliv, men där måste finnas möjlighet för gräsrotter att gro och amatörföreningar att växa. Starkt föreningsliv är kopplat till en stark tro på demokrati och känsla av delaktighet i samhället, avslutar Salander.

Konst och kultur inom det treåriga projektet:

Kultur och välfärd skapar också en cirkel där den ena förstärker den andra. Detta är en av de centrala utgångspunkterna för projektet och tas i beaktande i projektplaneringen och framtidsanalyserna.

#Norden2016

Yhteiskunnallinen yrittäjyyden ja kulttuurityöläisyyden pelisääntöjä selkiytettävä! @PilviKuitu

Välfärdsvakten: "Kan vi se på välfärden från samma fjäll?"

Den nordiska välfärdsvakten, det treåriga prioriteringsprojekt som Island startade 2014, är en grund som Finland kommer att bygga vidare på under de kommande tre åren.

Den isländska välfärdsvakten som grundades i februari 2009 som respons till finanskrisen har stått som modell för en nordisk motsvarighet. Forskningsprogrammet ska undersöka hur de nordiska ländernas välfärdssystem tidigare har agerat under krissituationer och hur det har påverkat befolkningen. Målet är att ge verktyg för hur länderna kan möta kommande kriser - naturliga eller ekonomiska.

Välfärdsvakten är ett ypperligt exempel på nordisk innovation som skapar vägor utanför Norden, säger **SIV FRIÐLEIFSDÓTTIR**, projektledare för den nordiska välfärdsvakten. Förenta Nationernas människorättsexpert Juan Pablo Bohoslavsky beskriver välfärdsvakten som ett unikt innovativt organ som lyckas uppmärksamma behovet hos marginaliserade i samhället.

#Norden2016

Islannista mallia meillekin? Siv F. kertoo Hyvinvointivahdista, joka perustettiin pankkikriisin jälkeen @_miramei

Vem vaktar välfärden?

Den nordiska välfärdsvakten ska bland annat utveckla gemensamma välfärdsindikatorer som en grupp nordiska experter sammanställer:
– Kan vi hitta gemensamma indikatorer i Norden för att beskriva välfärden? Då kan vi stå på samma fjäll då vi ser på välfärd i de nordiska länderna, säger Siv Friðleifsdóttir.

Den nordiska välfärdsvakten har jämfört hur länder som Irland, Grekland och Island har återhämtat sig från kriser. Kartläggningen visar till exempel att Island, som bland annat höjde arbetslöshetsunderstödet efter krisen 2008 tog sig snabbare upp på fötter än Irland, som minskade stödet.

Välfärdsvakten inom det treåriga projektet:

Finlands treåriga projekt bygger på resultat från tidigare ordförandeskap och nordiska rapporter: Välfärdsvakten, Bo Könbergs rapport Det framtida nordiska hälsosamarbetet och Nordiska ministerrådets program om demokrati-inkluderings-säkerhet.

Just nu: Social- och hälsovårdsreformen i Finland

Reform ska säkra välfärdsmodellens framtid

Den pågående social- och hälsovårdsreformen i Finland ska trygga den nordiska välfärdsmodellen, säger projektledare för reformen **TUOMAS PÖYSTI**. Reformen ska hitta ett sätt att bevara en hållbar social- och hälsovård i en tid med mindre ekonomiska resurser.

Till skillnad från de övriga nordiska länderna har Finland inte genomgått en kommunreform. 297 kommuner i olika

storlekar ansvarar för att erbjuda social- och hälsovårdstjänster för sina invånare. Det har byggts upp ett nät av samarbetskommuner som tillsammans försöker täcka behovet av vård. Olika regeringar har försökt reformera systemet utan resultat och nu görs det femte försöket.

Tuomas Pöysti, projektledare för social- och hälsovårdsreformen i Finland, beskriver reformen som ett sätt att säkra den nordiska välfärdsmodellens framtid i Finland. Det är nu åttonde året som Finland är i recession och landet förväntas ha en låg produktivitetstillväxt de kommande tio åren. Ett hållbarhetsgap i de offentliga finanserna, en allt äldre befolkning och kommuner som har en negativ befolkningstillväxt är några av de utmaningar som reformen måste ta sig an.

– Under de kommande 15 åren kommer försörjningsbalansen att vara utmanad. Det betyder ökad efterfrågan på social- och hälsovårdstjänster, men mindre medel. Om vi tänker på den nordiska välfärdsmodellens där alla

ska ha lika tillgång till hälsovård oberoende av var man bor så är det dags för reformer, säger Pöysti.

Hur ska social- och hälsovårdstjänsterna omformas i Finland? Det finns ännu många frågetecken, men Pöysti beskriver huvuddragen. Reformen ska introducera en bred valfrihetsprincip.

– Idén är att valfrihet ska vara huvudvägen då det gäller tjänster på basnivå, både inom social- och hälsovården, och den ska vara så bred som möjlig också i specialiserad vård.

Reformen ska integrera specialiserad vård med primärvård och hälsovård med socialvård genom att underlätta informationsflödet mellan områdena. Nya regioner ska få ansvaret för tjänsterna istället för kommunerna. Regionerna ska ha en skyldighet att jämföra sin egen verksamhet med andra offentliga serviceproducenter, men också med privata och tredje sektorn. Pöysti säger att den stora utmaningen är att hitta balansen mellan en centraliserad och decentraliserad styrning.

Reformarbetet måste vara jämställt

Eva Biaudet, tidigare omsorgsminister i Finland och nuvarande ordförande för Kvinnoorganisationernas centralförbund, efterlyser en könkonsekvensbedömning av reformen.

– Den största delen av arbetstagarna inom social- och hälsovårdssektorn är kvinnor och de som använder servicen är kvinnor. Redan nu är könsbalansen mellan ledarna i de nya strukturerna väldigt ojämn. Vi önskar att det görs en könkonsekvensbedömning om hur det här påverkar arbetslivet och servicen, säger Biaudet.

TEMA: KUNSKAP Ny kunskap är en förutsättning för utveckling

Ny kunskap och forskning synliggör samband och utökar synergier mellan konst, kultur, hälsa och välmående. Fältet erbjuder möjligheter till ny tvärdisciplinär forskning och det finns ännu många oupptäckta gränsöverskridande områden.

Vid en snabb brainstorming kring nya möjliga forskningsidéer under konferensen i Åbo nämndes bland annat komparativ forskning om proaktiva faktorer i städer och landsbygd som gynnar trivsel och välfärd, samspel mellan olika generationer samt relationer mellan konst, välmående och hållbar utveckling.

Biträdande projektchef **KAI LEHIKOINEN** från Konstuniversitetet i Finland berättade om Artsequal, ett pågående tvärsektoriellt forskningsprojekt. Det utforskar hur konst som offentlig tjänst kan främja välfärd och ett engagerat och kreativt medborgarskap i samhället. Artsequal ska utnyttja till konkreta förslag om hur man kan främja rättvisa och möjlighet till kulturtjänster för alla – oberoende av ålder, hemort, kön, socioekonomisk bakgrund och livssituationen i samhället.

#Norden2016

Går det att göra business på den nordiska välfärdsmodellen?
@UlrikaKrook

Just nu: Migration i Norden. Inkludering eller exkludering i Norden?"

Då man ser på gruppen invandrare i Norden är det personer från närområden som toppar statistiken. Med det ökande antalet flyktingar så är det inte överraskande att detta kommer att ändras. Nya flyttrörelser skapar utmaningar för den nordiska välfärdsmodellen.

Flyktingpolitiken är aktuell i alla de nordiska länderna. Situationen med det ökade antalet flyktingar kunde inte förutses för

ett par år sedan. Men är det en exceptionell situation om vi ser på flyttrörelser? **TUOMAS MARTIKAINEN**, direktör för Migrationsinstitutet i Finland, är tveksam.

– På ett sätt är det riktigt att påstå att fjolåret var exceptionellt då det gäller asylsökande, men det har funnits exceptionella år också tidigare. Antalet flyktingar till Europa förra året är ungefär detsamma som följde efter kriget i Jugoslavien i mitten av 90-talet, säger Martikainen.

Martikainen påpekar också att 100 000 finländare flyttade till Sverige under ett par år i början av 70-talet och att Finland upplevde en enorm flyttrörelse i samband med andra världskriget, då 450 000 finländare måste flytta från Karelen. Det som Martikainen påpekar med den aktuella flyktingsituationen är att ingen vet hur den kommer att utvecklas eller fortsätta.

– Det som är utmanande i dagens läge är det politiska läget. Många år av

liten ekonomisk tillväxt har lett till att man har börjat leta efter syndabockar. Flyktingar har fått den rocken på sig de senaste åren, säger Martikainen.

Hotbilder, rädslor och möjligheter

Världen kommer att se en växande befolkning åtminstone fram tills 2050. Det är inte bara sociala system, samhällen och arbetsmarknader som måste klara av det, utan också miljön.

– Klimatflyktingar mälas upp som en hotbild. Det finns en rädsla, en idé om att det någonstans finns en stor mängd människor som kommer att ta över. Jag vill påpeka att den rädslan till en del har varit en politisk kampanj, säger Martikainen och pratar om en kulturpessimism som inte funnits i lika stor utsträckning tidigare.

En av grunderna i den nordiska välfärdsmodellen är ett socialt kontrakt som ingås mellan staten och medborgarna. Vi accepterar statens roll på grund av att det finns en tillit mellan parterna, men vad händer om den tilliten försvinner?

– Det är svårt att se vad som händer om människor tappar tilliten till staten. Det har lett till en del extrema politiska åtgärder för att försäkra denna tillit.

Martikainen målar upp två scenarier för hur de nordiska samhällena reagerar på flyktingsituationen. De två scenarierna bygger på vem vi anser tillhöra systemet och hur vi ser på bilden av oss. Ska universalismen begränsas?

– Vilka av oss tillhör det nordiska systemet och har rätt att vara delaktiga? Ska man sätta krav på dem som vill vara en del av det? Om man tidigare stödde olikheter så har det nu varit fokus på diskussioner om värderingar, vars utgångspunkt i sig är exkluderande, säger Martikainen.

Sista ordet

Norden som internationell profil

Norden är ett stabilt område och en välmående region utan like i resten av världen. Norden har visat att det är möjligt att styra samhällsutvecklingen, ekonomin och miljöarbete med politiska medel och beslut. De nordiska länderna har forum för diskussioner och modeller för att stifta lagar som involverar civilsamhället och intressegrupper.

Det nordiska samarbetet förstärker hållbarhet och utvecklar länderna genom utbyte av erfarenheter och kunskap. Med samarbete kan vi också nå ut med vår kunskap utanför den nordiska regionen och dela med oss av de innovationer vi har utvecklat under det senaste halvsekle, inte minst inom välfärdsområdet.

Norden är en global förebild för hur länder kan bygga ett välfungerande, jämlikt och effektivt välfärdsamhälle. Det finns en efterfrågan på att höra mer om hur vi har uppnått vår modell och hur vi fortsätter att jobba för att nå jämlikhet.

Det treåriga projektet ska sträva till att möta denna efterfrågan och profilera Norden internationellt.

